

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: paulina.tabery@soc.cas.cz

Veřejné mínění o zadlužení občanů a České republiky jako státu

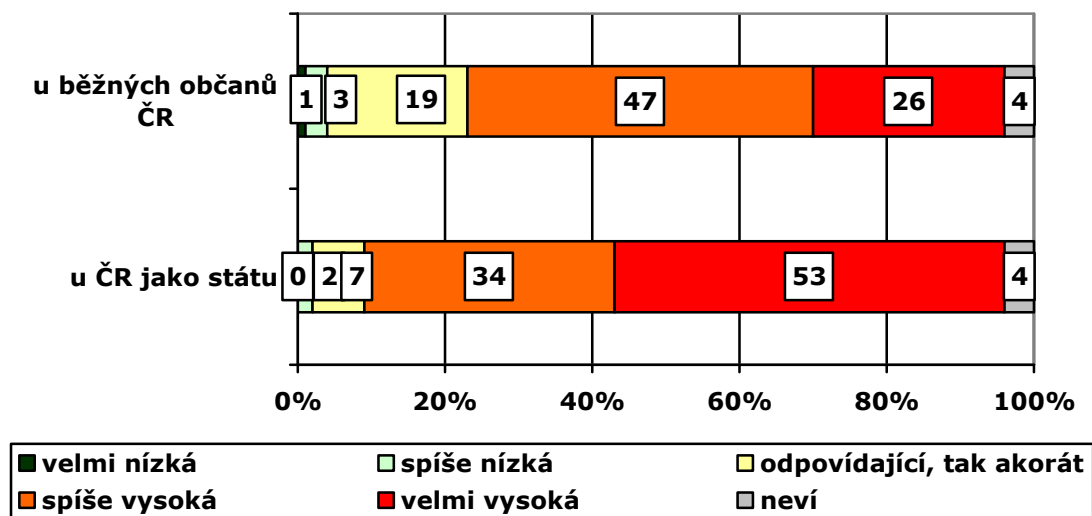
Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2010, v10-01</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>11. 1. – 18. 1. 2010</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1074</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>ER.37, ER.38, ER.39, ER.40</i>
Zveřejněno dne:	<i>10. března 2010</i>
Zpracovala:	<i>Paulína Tabery</i>

V lednu 2010 byl do výzkumu *Naše společnost* zařazen blok otázek mapující názory veřejnosti na dluhy a půjčky. Spolu s obecnými postoji k půjčování peněz a zadlužování¹ byly zjišťovány i názory na současnou míru zadlužení, která byla samostatně hodnocena v případě běžných občanů a v případě České republiky jako státu. Respondenti byli rovněž dotazováni na mínění o problematičnosti míry zadlužení u občanů i u země jako celku, a také měli zhodnotit přijatelnost či nepřijatelnost zadlužování státu v případě různých druhů výdajů.

Míra zadlužení je podle názorů obyvatel vysoká, a to jak v případě běžných občanů, tak v případě České republiky jako státu. Téměř tři čtvrtiny respondentů odpověděly, že u obyčejných lidí je výše dluhů vysoká, převládá však varianta odpovědi „spíše vysoká“, rozhodnou variantu volí zhruba čtvrtina obyvatel. U mínění ohledně státu jako celku je situace jiná. Zde je o tom, že zadlužení je vysoké, přesvědčena naprostá většina populace (87 %), přičemž u více než poloviny (53 %) je toto přesvědčení velmi pevné.

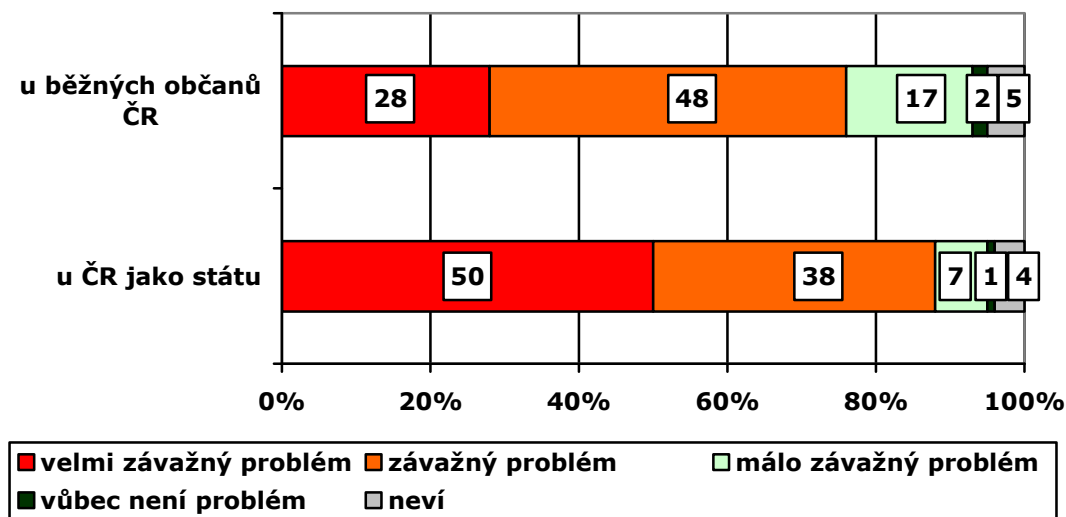
¹ Viz tisková zpráva „Názory na zadlužování občanů“ ze dne 11. 2. 2010

Graf 1: Názory na současnou míru zadlužení²

Názory na míru zadlužení jsou poměrně univerzální. U zadlužení běžných občanů se mladí lidé ve věku 15 – 19 let o něco častěji neumí vyjádřit a volí odpověď „nevím“, lidé starší 60 let mají zase ve srovnání s ostatními v o něco větší míře sklon odpovídat krajní variantou „velmi vysoká“. V posuzování míry zadlužení u státu se opět u věkové kategorie 15 – 19 let projevila o něco vyšší míra neschopnosti problematiku hodnotit (odpověď „nevím“).

Obyvatelé České republiky současnou míru zadlužení zároveň považují za problém, a to jak v případě obyčejných občanů (76 % „velmi závažný problém“ + „závažný problém“), tak v případě státu (88 % „velmi závažný problém“ + „závažný problém“). Podobně jako míra zadlužení, i její problematičnost je vnímána mnohem intenzivněji u státu, a to nejen celkovým podílem, který je vyšší než pro případ zadlužení běžných občanů, ale i pevností přesvědčení (50 % „velmi závažný problém“).

² Znění otázky: „Podle Vašeho názoru, jaká je v současnosti míra zadlužení u a) běžných občanů České republiky, b) České republiky jako státu?“ Varianty odpovědí: velmi nízká, spíše nízká, odpovídající, tak akorát, spíše vysoká, velmi vysoká.

Graf 2: Názory na problematičnost současné míry zadlužení³

Rozdíly v názorech na problematičnost míry zadlužení se projevují především podle věku respondentů. Názor o menší závažnosti současné míry dluhů běžných občanů („vůbec není problém“ + „málo závažný problém“) průběžně oslabuje od nejmladších k nejstarším věkovým skupinám (29 % u skupiny 15 - 19 let, 12 % u skupiny 60 a více let). A naopak, starší ročníky (nad 30 let) častěji vidí situaci jako velmi problémovou a volí krajní variantu „velmi závažný problém“, což se týká zejména skupiny lidí starších 60 let. I v této otázce je pro mladé lidi mezi 15 – 19 lety obtížnější situaci posoudit (vyšší podíl odpovědí „nevím“). Při posuzování problematičnosti zadluženosti státu jako celku jsou to opět lidé do 19 let, kteří se ve větší míře neumí vyjádřit, lidé nad 30 let zase vidí míru zadlužení častěji jako problematickou, tedy více volí krajní variantu odpovědi.

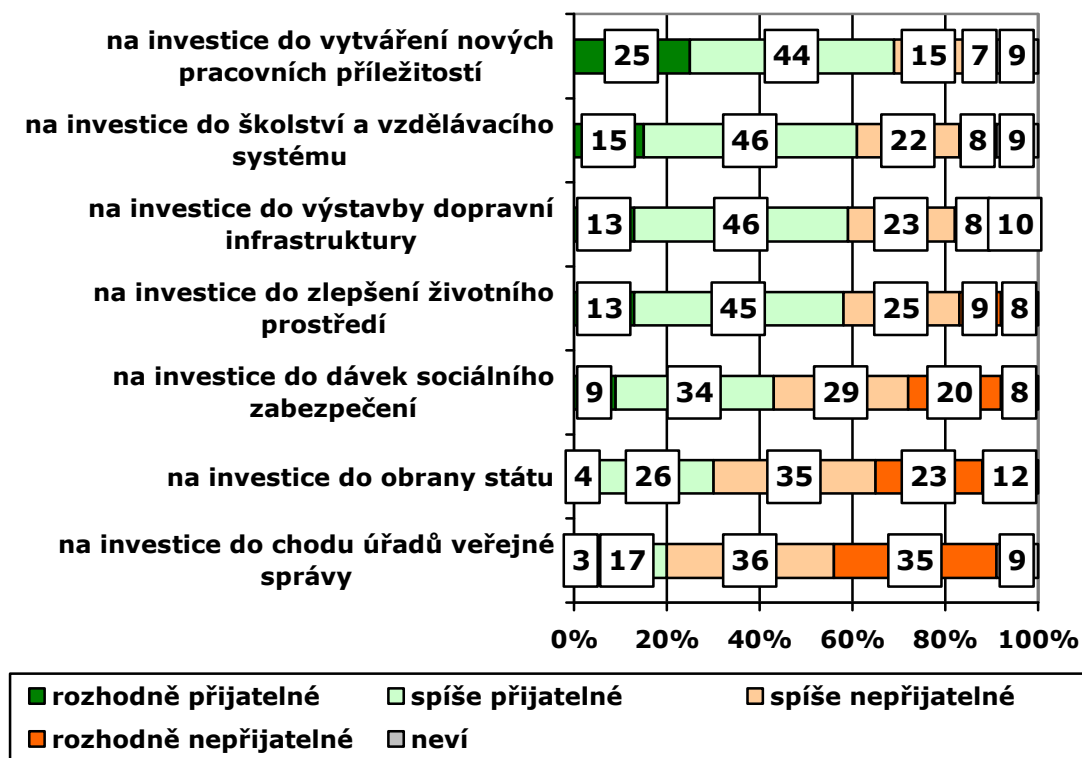
Pro získání přesnější představy, za co by se podle obyvatel České republiky jejich země měla nebo neměla zadlužovat, byly respondentům předloženy různé možnosti výdajů, přičemž měli hodnotit každou z položek samostatně.

Vyšší míra přijatelnosti zadlužení byla zaznamenána u těch výdajů, které do jisté míry představují investici do budoucna. Nejsnáze akceptovatelné jsou proto pro občany dluhy státu kvůli investicím do nových pracovních příležitostí (69 %). V o něco menší míře pak následují půjčky na investice do vzdělávání, dopravní infrastruktury a zlepšení životního prostředí (shodně zhruba třipětinový podíl lidí je označil za přijatelné). Již méně lidí si myslí, že by se stát měl zadlužovat kvůli dávkám sociálního zabezpečení, ovšem ani tento podíl není zanedbatelný (43 %). Většina veřejnosti (58 %) by již nebyla spokojena s půjčkami na obranu státu, i když necelá třetina by je akceptovala. Většinově nepřijatelné (71 % záporných odpovědí) je pak půjčování peněz kvůli chodu samotných úřadů, tedy v podstatě byrokratického aparátu.

³ Znění otázky: „Je podle Vás míra současného zadlužení běžných občanů České republiky problémem?“ Varianty odpovědí: je velmi závažným problémem, je závažným problémem, je málo závažným problémem, vůbec není problémem.

Znění otázky: „A je podle Vás míra současného zadlužení České republiky problémem?“ Varianty odpovědí: je velmi závažným problémem, je závažným problémem, je málo závažným problémem, vůbec není problémem.

Graf 3: Přijatelné či nepřijatelné, aby si stát půjčoval peníze v následujících případech⁴

Systematické rozdíly v názorech na přijatelnost či nepřijatelnost půjček na různá vydání státu se projevily z hlediska věku, životní úrovně a částečně i vzdělání. Pro lidi starší 60 let je zadlužování na investice do jakékoliv z oblastí méně přijatelné, než pro ostatní věkové skupiny. Z hlediska životní úrovně je pro lidi s dobrou životní úrovní půjčování si peněz státem přijatelnější v případě investic do dopravní infrastruktury, školství a vzdělávání, zlepšení životního prostředí a na obranu státu. Naopak pro občany se špatnou životní úrovní je zadlužení státu o něco přijatelnější v případě dávek sociálního zabezpečení. V názorech na dluhy kvůli investicím do vytváření pracovních míst a na chod úřadů veřejné správy nejsou z hlediska životní úrovně významné odlišnosti. Co se týče vzdělání, jsou to lidé s vysokou školou, pro které je o něco přijatelnější zadlužení státu kvůli investicím do školství a vzdělávání a do zlepšení životního prostředí.

⁴ Znění otázky: „Je podle Vás přijatelné či nepřijatelné, aby si stát půjčoval peníze v následujících případech? a) Na investice do výstavby dopravní infrastruktury, b) na investice do školství a vzdělávacího systému, c) na investice do zlepšení životního prostředí, d) na investice do dávek sociálního zabezpečení, e) na investice do obrany státu, f) na investice do vytváření nových pracovních příležitostí, g) na investice do chodu úřadů veřejné správy?“ Varianty odpovědí: rozhodně přijatelné, spíše přijatelné, spíše nepřijatelné, rozhodně nepřijatelné.